A SONG BOOK FOR THAR and PARKER

BY

KHAN SAHEB UMEDALI K. MUNSHI
Assistant Deputy Educational Inspector
Panch Mahals & Rewa Kantha S. D.

થરપારકર ગીતાવળી.

તૈયાર કરી
ખા. સા. ઉમેદઅલી કરીમોહમદ મુનશી,
આસીસ્ટંટ ડેપ્યુટી એ. ઇન્સ્પેકટર પંચમહાલ રેવાકાંઠા.

અમદાવાદ.

અમદાવાદ મધ્યે મામાની હવેલીમાં યુ. પ્રી. અને જનરલ એજન્સી કંપની લીમીટેડમાં રણછોડલાલ ગંગારામે છાપ્યુ.

સંવત ૧૯૪૫. સને ૧૮૮૯.

કિંમત બે આના.

A
SONG BOOK
FOR
THAR and PARKER

BY

KHAN SAHEB UMEDALI K. MUNSHI
Assistant Deputy Educational Inspector
Panch Mahals & Rewa Kantha S. D.

થરપારકર ગીતાવળી.

તૈયાર કરી

ખા. સા. ઉમેદઅલી કરીમોહમદ મુનશી,
આસીસ્ટંટ ડેપ્યુટી એ. ઇન્સ્પેક્ટર પંચમહાલ રેવાકાંઠા.

અમદાવાદ.

અમદાવાદ મધ્યે મામાની હવેલીમાં યુ. પ્રી. અને
જનરલ એજન્સી કંપની લીમીટેડમાં રણછોડલાલ
ગંગારામે છાપ્યું.

સંવત ૧૯૪૫.   સને ૧૮૮૯.

કિંમત બે આના.

DEDICATED

TO

DR. J. POLLEN C. S., L, L. D., B. A.

Collector of Ratnagiri.

IN

Faithful remembrance of his encouragement of, & zeal for native learning, his sustained energy in preserving and promoting the welfare of Her Majesty's Subjects in the District of Thar & Parker, for whom this little book is intended, as also his great learning and his proficiency in the Oriental languages,

by

His most obedient and obliged Servant,

UMEDALI K. MUNSHI.

ત્રીજના તહેવાર ઉપર ગવાતા ગીતો.

ગીત. ૧ (નીંબુડો.)

નીંબુડે પરીબારીરે, આછો નીંબુડોરે લાલ. (ટેર.)
નીંબુડો લાવણ ઘણુ ગઇરે લાલ,
આયોરે આછી રેલ, ગાઢા મારૂજી;
નીંબુડે પરબારીરે, આછો નીંબુડોરે લાલ.—૧
નીંબુડો સીંચણ, ઘણુ ગઇરે લાલ,
સીંચ્યો કાચે દૂધ, ગાઢા મારૂજી;
નીંબુડે પરબારીરે, આછો નીંબુડોરે લાલ.—૨
અપનો ત્રપનો લીંબુ હો રયોરે લાલ,
મીરચાં ચરચર જાય, ગાઢા મારૂજી;
નીંબુડે પરબારીરે, આછો નીંબુડોરે લાલ.—૩
મે થાનાં મીરચાં મારસાંરે લાલ,
મારસાંરે લાલ કમાણ, ગાઢા મારૂજી;
નીંબુડે પરબારીરે, આછો નીંબુડોરે લાલ.—૪
થાંરોરે મારચો હું નહીં મરાંરે લાલ,
મરાં રે હેતાળુ થાંરે હેત, ગાઢા મારૂજી;
નીંબુડે પરબારીરે, આછો નીંબુડોરે લાલ.—૫
નીંબુડો ખુંટણ ઘણુ ગઇરે લાલ,
લોરી નણદલ સાથ, ગાઢા મારૂજી;
નીંબુડે પરબારી આછો નીંબુડોરે લાલ.—૬
ચુંટે ચુંટે ભરચો, ઓડલોરે લાલ,
નણદલ ભરચોડો છાજ, ગાઢા મારૂજી;

નીચુડે પરબારીરે, આછો નીચુડોરે લાલ.—૭

ગીત. ૨ (સોગઠી.)

ઢોલો સોઢી રાણીરો રમે સોગઠેરે લાલ.
સાઇ પીળી મહારાજારી સોગઠીરે લાલ,
ઘડી ઘડી ઘાટ સુધારરે.
ઢોલો સોઢી રાણીરો રમે સોગઠેરે લાલ.
પહેલો ઢાળો સુંદર ઢાળીયોરે લાલ,
ઢાળા ઢાળ્યા પાંચ હજારરે;
ઢોલો સોઢી રાણીરો રમે સોગઠેરે લાલ.
પહેલો ઢાળો માહરાજે ઢાળીયોરે લાલ,
ખાટયો ખાટયો મહારાજારો સાથરે;
ઢોલો સોઢી રાણીરો રમે સોગઠેરે લાલ.
ઇતરે કહે બહુજી રૂસણોરે લાલ,
ચાલ્યાં ચાલ્યાં પીયરીએરે દેશરે;
ઢોલો સોઢી રાણીરો રમે સોગઠેરે લાલ.
પહેલો મનાવો સુસરોજી આવીયારે લાલ,
ખોલ બહુવડ બાજણાં કંવાડરે;
માંહરે એટસું કેસો રૂસણોરે લાલ,
બેસો સુસરાજી ઢાળાં ઢોલીયોરે લાલ.
દૂધીડે પખાળાં થાંરા પાયરે,
મનડો ફાટોરે ચીતડો નહીં ભીજેરે લાલ;
બીજો મનાવો સાસુજી આવીઆરે લાલ,
ખોલ બહુવડ બાજણાં કંવાડરે.

માંહરે એટસું કેસો રૂસણોરે લાલ,
એસો સાસુજી ઢાળાં ઢોલીયોરે લાલ;
લૂળ લૂળ લાગાં થાંરે પાયરે,
મનડો ફાટોરે ચિતડો નહી ભીજેરે લાલ.
(એવી રીતે બીજા મનાવવા આવેછે.)

ગીત ૩ (પનીયારી.)

રાણેજીરે બાગમે નવસો પણીયારીયાં,
પણીયારી પણીયારી ધમસ પડેરે;
જળ બાદળી પાણી કુંણ ભરે,
હુંય ભરાં માંજી સૈયર ભરે.
સેલી વાળો સાહેબો આડો ફરે,
જળ બાદળી પાણી કુંણ ભરે—(ટેર.)
સીરરે પરીયાણે સાળુ લાયજો ભંવરજી,
કોરે કોરે રતન જડાય લીજોરે;
જળ બાદળી પાણી કુંણ ભરે.
હુંય ભરાં માંજી સૈયર ભરે,
મુરકી વાળો સાહેબો આડો ફરે;
જળ બાદળી પાણી કુંણ ભરે.
નકરે પરીયાણે નથડી લાયજો ભંવરજી,
ચુની ચુની રતન જડાય લીજોરે;
જળ બાદળી પાણી કુંણ ભરે.
હુંય ભરાં માંજી સૈયર ભરે,

મોળીયા વાળો કાંનજી આડો ફરે,
જળ બાદળી પાણી કુંણ ભરે.
હાંથાંરે પરીયાણુ ચૂડલો લાયજો ભંવરજી;
ચુડી ચુડી રતન જડાય લીજોરે,
જળ બાદળી પાણી કુંણ ભરે.
હુંય ભરાં માંજી સૈયર ભરે;
કંઠી વાળો કાંનજી આડો ફરે,
જળ બાદળી પાણી કુણ ભરે.

ગીત. ૪

ઓરચારે ડુંગર પરચાં નય બયેરે;
બીચ ઢોલરો ઝીલણરો તળાયરે,
ધણરો ઢોલો હેક ઘડી ઘરમેલ.
મેલદીજો છોડ સમ જાય લીજોરે,
ધણરો ઢોલો હેક ઘડી ઘરમેલ. (ટેર.)
માંહરે રે સાહેબરો ઘોડલો હીંસીયો;
માંહરે સોંકડરે જાગા માંહેરે,
ધણરો ઢોલો હેક ઘડી ઘરમેલ.
મેલદીજો છોડ સમજાય લીજોરે,
ધણરો ઢોલો હેક ઘડી ઘરમેલ.
માંહરે સાહેબારો મોળીયોરે;
ઝળકે માંહરી સોકડરે મોહલા માંયરે,
ધણરો ઢોલો હેક ઘડી ઘરમેલ.

મેલ દીજો છોડ સમજાય લીજોરે,
ધણુરો ઢોલો હેક ઘડી ઘરમેલ.
માંહરે સાહેબેરી મોજડી રે;
મચકી માંહરી સોકડરે આંગણુ માંયરે,
ધણુરો ઢોલો હેક ઘડી ઘરમેલ.
મેલ દીજોરે સમજાય લીજોરે,
ધણુરો ઢોલો હેક ઘડી ઘરમેલ.
માંહરે સાહેબરો મુંદરડો રે;
ઝમકચો માંહરી બેરણ રે ડાળે હાથરે,
ધણુરો ધોલો હેક ઘડી ઘરમેલ.
મેલ દીજોરે સમજાય લીજોરે,
ધણુરો ઢોલો હેક ઘડી ઘરમેલ.
હુંય તના પુછ્યાં માંહરી સોકડરે;
તે ઢોલ સેં કમ કર બાંધ્યો નેહરે,
ધણુરો ઢોલો હેક ઘડી ઘરમેલ.
મેલ દીજો રે સમજાય લીજોરે,
ધણુરો ઢોલો હેક ઘડી ઘરમેલ.
બતીસ ભોજન મેં કીયારે;
મેં ઢોલ સેં એકર બાંધ્યો નેહરે,
ધણુરો ઢોલો હેક ઘડી ઘરમેલ.
મેલ દીજોરે સમજાય લીજોરે,
ધણુરો ઢોલો હેક ઘડી ઘરમેલ.

અજવાળી રાત્રે ખુશીમાં બેસી ગવાતાં ગીતો.

ગીત ૧ (બાલુડો.)

ઉથલ પાથલ બેલડી ઢોલા, બેલડીયે લાગા ફૂલ;
બાલૂડા રેન થોડી રાત.
ઉંચા રાણેજીરા માળીયા ઢોલા, નીચી હાટાંરી બજાર;
બાલૂડા રેન થોડી રાત.
ઓરે માંહી ઓરડી ઢોલા, જેમાં બાસણ નાગ;
બાલૂડા રેન થોડી રાત.
બાધીતી પણ બચી ગઇ ઢોલા, જાગ્યો ભંવરજીરો ભાગ;
બાલૂડા રેન થોડી રાત.
ઉંચી મેડી ઉજળી ઢોલા, માંહી લુંબાળી ખાટ;
બાલૂડા રેન થોડી રાત.
ધણને ઢોલો પોઢીયા ઢોલા, સુગણું સીયાળારી રાત;
બાલૂડા રેન થોડી રાત.
ડુંગર માથે ડુંગરે ઢોલા, સોનું ઘડે સોનાર;
બાલૂડા રેન થોડી રાત.
પાયલા લાજે બાજણી ઢોલા, નથડી ભળકદાર;
બાલૂડા રેન થોડી રાત.
હેક હઠીલો સાહબો ઢોલા, બીજર પુછો પરઘેર જાય;
બાલૂડા રેન થોડી રાત.
અરે બાલૂડેના કે ભિલમાયો, બાલૂડો દેસ રળીયાણોરે;
બાલૂડા રેન થોડી રાત.
ભિંત ચડાં બિરંડે ચડાં, જોવાં બાલૂડેરી બાટ;
બાલૂડા રેન થોડી રાત.

ઓરે માંહી ઓરડી ઢોલા, જેમાં કાળો નાગ;
બાલૂડા રૈન થોડી રાત.
કોઈ જેતો છત્ર કીયો ઢોલા, જાગ્યો બહુવારીરો બાપ;
બાલૂડા રૈન થોડી રાત.

ગીત ૨. (પણીયારી)

કાળી કારણુ ઉપડીરે, પણીહારીલો,
ભરચોડા ટોભા ટોભલીરે સાહેબ જો;
સાતે સહીલી પાણી સાંચરે, પણીહારીલો.
પણીહારીરે ગયોડી તળાવ, સાહેબજો;
પણીહારીરે લસડો લીલાડ, સાહેબ જો.
બીજીયાંરે સાહેબ ઘર બસે, પણીહારીલો;
પણીહારીરે બસેરે પરદેશ, સાહેબ જો.
બીજીયાંરે હીંગળૂ ટીબલી, પણીહારીરેલો;
પણીહારીરે લસડો લીલાડ, બાલમજો.
પાળ ચડીને જોવીયોરે, પણીહારીરેલો;
ઓઠીડ ચડી એડ ઝપટીયો આય, બાલમજો.
કીણી સરીખા ઓઠી ફૂટડારે, પણીહારીલો;
કીણીરી અણીહાર, બાલમજો.
નણદલ સરીખા ઓઠી ફૂટડારે, પણીહારીરેલો;
ઓતો નણદલકી અણીહાર, બાલમજો.
સાતરે સહેલી પાણી ભરે, પણીહારીલો;
પણીહારી રહીોડી તળાવ, બાલમજો.

કીણીરે ઓઢી થારો નામ, પણીહારીરેલો;
કાંઇરે થારી જાત, બાલમ જો.
વહેતરે ઓઢીડેના યાં કહ્યોરે, પણીહારીરેલો;
મારો ભરથોડો એહડો બણાવ, બાલમજો.
ઘડોરે પટીડો પેલી પાળરે, પણીહારીરેલો;
નાંએ તો ચાલોને હમારી સાથ, બાલમજો.
હેકરે ઓઢીડે મના યાં કહ્યોરે, પણીહારીલો;
હાલોને હમારે લારે બાલમજો.

(સાસુ કહેછે.)

ઓઢીરે હમારો દીકરોરે, પણીહારીરેલે;
મારી સુગણલ બહુરો ભરથાર, બાલમજો.

ગીત. ૩

(સાવણીના દહાડામાં ગાયછે.)

નીંબડ હેઠી નય બએરે, નાળેરે પાણી સીંચલોરે;
ગાંવડારા સેણ ઢોલા, રાંદ રમણ દે.
ઉભ મથે કર ગેંવ બાયા, જેના બાય લગણદે લોરે;
ગાંવડારા સેણ ઢોલા, રાંદ રમણ દે.
ભિત અડંગા ભિતીયા. તાંજી ભિત પરેરી એસ લોરે;
ચૂડીરે બાઠો લાગસે, માંજા બિડસે દેવરજેઠ લોરે;
ગાંવડારા સેણ ઢોલા, રાંદ રમણદે.
બાડ અડંદા બાડીયા, તાંજી બાડ પરેરી એસલોરે;
સાડી કાંટો લાગશે, માંજા બિડસે દેવરજેઠ લોરે.

ગાંવડારા સેણ ઢોલા, રાંદ રમણુંદે.
ટીબકો ભરે પૂંણીયા, કોડ કરે કતિયાંરે,
અધ પાયકી લોઅડી, મેં કોડ કરે રંગાઇયાંરે;
જડે સાહુબો આસે, તડે ઓઢ નચીયાંરે,
ગાંવડારા સેણ ઢોલા, રાંદ રમણુંદે.

ગીત. ૪

(સાવણીના દહાડામાં ગાયછે.)

સામણ આયોરે, મારા ભોજ ભમણ ભરથાર;
સાહેબ ઢોલા સામણ આયોરે.
મેહડા બરસેરે, મારી સદા સોહાગણ નાર;
હાંજર ગોરી મેહડા બરસેરે.
બાજરો બાંયસાંરે; મારા મેતડીયા માહારાજ;
સાહેબ ઢોલા બાજરો બાયસાંરે.
લાડાણ કરસાં રે માંહરા, પાલીરા પરધાણ;
સાહેબ ઢોલા લાડાણ કરસાંરે.
બાજરી ખૂંટસાંરે માંહરી સદાઈ સુવાગણનાર, હાં-
જર ગોરી; બાજરી ખૂંટસાંરે.
પીયરે જાસાંરે, માંહરા ભોજ ભમણ ભરથાર;
સાહેબ ઢોલા પીયરે જાસાંરે.
ભેળા આવસાંરે, માંહરી સદાઈ સુવાગણ નાર;
હાંજર ગોરી ભેળા આવસાંરે.
લાજી મરસાંરે, માંહરા સામળીયા સરદાર;
સાહેબ ઢોલા લાજી મરસાંરે.

ઘુંઘટો કાઢોરે, માંહરી સદાઇ સોહાગણ નાર;
હાંજર ગોરી ઘુંઘટો કાઢોરે.
હુબસો હોવેરે, માંહરા ભોજ ભમણ ભરથાર;
સાહિબ ઢોલા હુબસો હોવેરે.
ઝીણા ઓઢોરે, માંહરી સદાઈ સોહાગાણ નાર;
હાંજર ગોરી ઝીણા ઓઢોરે.
પાસા ઝબકે રે, માંહરા ભોજ ભંવર ભરથાર;
સાહિબ ઢોલા પાસા ઝબકેરે.
ચકમાં ઓઢોરે, માંહરી સદાઈ સોહાગણ નાર;
હાંજર ગોરી ચકમાં ઓઢોરે.

સાધારણ ગીતો

ગીત ૧ (મેવાડો)

પાણી પરનારે ઉતરે ઢોલા, ભીંજે ઘરરી ભીત,
સાહેબો આવ્યા ચાકરી, કુણ રમાડે ત્રીજરે;
માંહરે કલારણ રે કારણે મેવાડો રે મલીર.
પાણી માંહી પૂતળી ઢોલા, ગુગળ ખીવાં ધૂપ,
અકલ પખીણી અસતરી, કચા કરે રંગ રૂપરે;
માંહરે કલારણ રે કારણે, મેવાડો રે મલીર.
માંહરે આંગણ નીંબડી ઢોલા, થાંરે આંગણ નીંબ,
નીંબડી ચડી જોયો થાંને, મેં લાડી થે બીંદરે;
માંહરે કલારણ રે કારણે, મેવાડો રે મલીર.
માંહરે આગણ નીંબડી ઢોલા થાંરે આગણ જાળ,
નીંબડી ચડી જોયો થાંને, થે બુઢા મે બાળરે;

માંહરે કલારણ રે કારણે મેવાડો રે મલીર.
રેસમરોરે દોરડો ઢોલા, ગાંઠો ખુલ ખુલ જાય,
સમજાયો ઢોલો નહી સમજેરે, રાત સારી પછતાયરે;
માંહરે કલારણ રે કારણે મેવાડો રે મલીર.
સચે સોનેરી ગુજરી ઢોલા, ખીલી ખુલ ખુલ જાય,
સાસૂજી થાંરો દીકરો, નીત નાચણીયે જાયરે;
માંહરે કલારણ રે કારણે મેવાડો રે મલીર.
ડુંગર માથે ડુંગરી ઢોલા, સોનું ઘડે સોનાર,
પાયલ લાજો બાજણી ઢોલા, નથડી ભળકે દારરે;
માંહરે કલારણ રે કારણે મેવાડો રે મલીર.
ઉથલ પાથલ બેલડી ઢોલા, બેલડીયે કાળો નાગ,
બાધીતી પણ ઉગરી ઢોલા, જાગ્યો છાયલરો ભાગરે;
માંહરે કલારણ રે' કલારણે મેવાડો રે મલીર.
ડુંગર માથે આંબલી ઢોલા, આંબલીયે બેઠો મોર,
મોર બીચારો ક્યા કરે, ભાભીરો દેવર ચોરરે;
માંહરે કલારણ રે કારણે મેવાડો રે મલીર.
આંઠી દોરા હાથમાં ઢોલા, શીશ ગુથાવણ જાય,
શાંમો મલીયો સાહેબો ઢોલા, છાતી ધડકા ખાયરે;
મહારે કલારણ રે કારણે મેવાડો રે મલીર.

ગીત. ૨

(નાની છોકરીયો ગાય છે.)

અધ મણ સોનુ વાલો વીંઝણો ઘડાયો, વીંઝણો ઘડાયો,
કે વીંઝણો ઘડાયો બાઈના સાસરીયે પોંહચાયો, સાસરીએ પોંહચાયો;

કે લોરોરે દેવર પીટ્યો ચોરટોરે લાલ,
પાણીરે જાઇતે વાલા વીંઝણા વીસાર્યો.
નિનઢીયો દેવર પીટ્યો ચોરટોરે લાલ.
કહેતો દેવરીયા થનાં દેશ દેરાડાં, દેશ દેરાડાં,
દેર દઈ જાતું વાલા વીંઝણોરે લાલ;
થારો રે દેશલડો ભાવચ હમનાં ન છાજે, હમનાં ન છાજે,
નથીરે લાયો વાલા વીંઝણોરે લાલ.
કહે તો દેવરીયા થનાં સાંહગે બેસાડાં, સાંહગે બેસાડાં;
કે દેર દઈ જાતું વહાલા વીંઝણોરે લાલ;
થારો સાંહગો ભાવચ હમને ન છાજે, હમને ન છાજે,
કે નથીરે લાયો વાલા વીંઝણોરે લાલ.
કહે તો દેવરીયા થનાં ચોપટડી રમાડાં, ચોપટડી રમાડાં,
કે દેર દઈ જાતું વાલા વીંઝણોરે લાલ;
થારી ચોપટ ભાવચ હમનાં ન છાજે, હમનાં ન છાજે,
કે નથીરે લાયો વાલો વીંઝણોરે લાલ.
કહે તો દેવરીયા થનાં ઘોડલીયે ચાડાં, ઘોડલીયે ચાડાં,
કે દેર દઈ જાતું વાલો વીંઝણોરે લાલ;
થારો ઘોડો ભાવચ હમનાં ન છાજે, હમનાં ન છાજે,
નથીરે લાયો વાલા વીંઝણોરે લાલ.
કહે તો દેવરીયા થનાં પાડોસણ પરણાડાં, પાડોસણ પરણાડાં,
દેર દઈ જાતું વાલા વીંઝણોરે લાલ;
થારી પાડોસણ, જુઠ્ઠેયાંરે બોલ, જુઠ્ઠેયારે બોલ,
નથીરે લાયો વાલા વીંઝણોરે લાલ.

કહે તો દેવરીયા તનાં બેનડી પરણાડાં, બેનલડી પરણાડાં,
ફેર દઇ જાતું વાલા વીંઝણોરે લાલ;
થારી બેનલડી મોહલે બેસાડાં, મોહલે બેસાડાં,
સામલી મઠીયાળમાં પડ્યો વીંઝણોરે લાલ.
બેનરે હીંસેરે દેવર કુતડી પરણાડાં, કુતડી પરણાડાં,
હમેરે લાધો વાલા વીંઝણોરે લાલ;
કુતીરે હીંસેરે દેવર બીલી પરણાડાં, બીલી પરણાડાં,
હમેરે લાધો વાલા વીંઝણોરે લાલ.

ગીત. ૩

(નાની છોકરીયો ગાયછે.)

માતા મના પૈસે અળગી દીનીરે, કાંકો ડેરા દુર.
ધીયાં થારો લખીયો. લખ લઈ જાવેરે, કાંકો ડેરા દુર.
માતા મના બપજી તેડો મેલરે, કાંકો ડેરા દુર.
ધીયાં થારો બપજી છે તો બૂઢોરે, કાંકો ડેરા દુર.
માતા મના વીરો તેડો મેલરે કાંકો ડેરા દુર.
ધીઆં થારો વીરો છે પણ નનઢીયોરે કાંકો ડેરા દુર.
માતા મના કાકો તેડો મેલરે, કાંકો ડેરા દુર.
ધીયાં થારો કાકો કાકીરે સારેરે, કાંકો ડેરા દુર.
માતા મના મામો તેડો મેલરે, કાંકો ડેરા દુર.
ધીયાં થારો મામો છે પણ અળગોરે, કાંકો ડેરા દુર.
માતા મના તુંય તેડી આયેરે, કાંકો ડેરા દુર.
ધીયાં થારો માર ગીયો ન જાણારે, કાંકો ડેરા દુર.
માતા માંજે મારગ મોટા બડલારે, કાંકો ડેરા દુર.

ધીયાં થારો ઘર હું ન જાણુરે, કાંકો ડેરા ફુર.
માતા માંજે આંગણ મોટા આંબારે, કાંકો ડેરા ફુર.
ધીયાં થનાં આપનાં નહી ઓળખાંરે, કાંકો ડેરા ફુર
માતા માંજે હાથે ડોઢી બાંહીરે, કાંકો ડેરા ફુર.

—⁂—

ગીત. ૫ (અવળુ)

કઠરે અવળુરા મેહુડા બરસેરે, કઠરે અવળુરી કાળાણ;
અમરાણે અવળુરા મેહુડા બરસેરે, જોધાણે અવળુરી કાળાણ.
કઠરે અવળુરા હળ હાંકીજે, કઠરે અવળુરી લડાણ;
અમરાણે અવળુરા હળ હાંકી જે, જોધાણે અવળુરીલડાણ.
હાંજીરે ઢોલે ધીયાં બાઇરેરી, અવળુડી મગાએ દીજો રાજ;
અવળુ કરાં તો સાંવળી પડાં, ઝુર ઝુર પંજર હોય.
હાંજીરે બીસાંએ વીગતાળે ઢોલરી અવળુડી લગાય,
દીજો રાજ.

અવળુ ઉંઠાંરે આળોઠ, અવળુ ઘોડાંરે ઘમસાણ;
અવળુ મેણુઘએરે માળીડેરે, અવળુ ધીયાં બાઇરે;
સાળુડેરી કોર.
હાંજીરે પાંચાંએ પુછીજે મહારાજારી અવળુડી મંગાડી;
દીજો રાજ.

અવળુ ધીઆં બાઇરે ચુડલેરે, અવળુ બાઇરે
બાજુબંધકી લુંબ.
હાંજીરે બીસાએ બીગતાળે ઢોલરી અવળુડી મંગાડે
દીજો રાજ.

—⁂—

ગીત. ૬ (રાયકો)

આમાજી સાંમા મોહલ મંદાડાં, મોહલે રખાડાં ગોખડાઃ
ગોખેજી ગોખે દીવલીયો જગાડાં, દીવેરે ઓજાસે
ઢાળાં ઢોલીયો.
હસાંજી હસાં રતન જડાવાં, પાગઈએ ઢોળાડાં ઝાઝોહીંગળુ.
વણીયોજી વણીયો પીળે પાટ, વદાણુ એંચાડાં રેસમ દોરીયે.
સુતો મહારાજા સુખ ભરનીંદ, રાઇને રાયકે હેલા મારીયો.
મરજોરે રાયકા થારે ઘરકી નાર, કાચી નીંદમે જાગાવીયો.
ચડીયો માહરાજા સીંગારી શીકાર સેલીરે ભોલારે શાજુ
લે ચડ્યો.
ચડીયોરે માહારાજા શીંગાકી શીકાર, પેચીરે ભોલારે
અંગીયો લે ચડ્યો.
ઝાલી ગોરાદ ઘોડલીએરી વાઘ, આંસુડા ઢળકાવે કાયર
માર જ્યું.
છાંડો ગોરાદ ઘોડલીયેરી વાઘ, થાં સરીએં પરણું પાંચસો
પચાસ.
પરણો ઢોલા પાંચસો પચાસ, પરણો પુંગળ ઘઢકી પદમણી.
દેશ ફીરા પરદેશ ફીરા નહી મીલી નાર, આણે કરેહો ઝેકીયો.
ચાકરડી વડેરે બીરેના મેલ, જેરી ઝગડારી નાર,
દીનડે ઉગતેરો ઝગડો માંડસે, સાંજલડી પડતેરો ઝગડોછોડસે.
ચાકરડી ચેલા માંહરો નનડો બીરો મેલ,
જીનકી નેનકડી નાર, ઉભલડી કમલા જે ચંપે ફુલ જ્યું.

ગીત. ૭

(નણંદ ભોજાઈ કો હડ)

સોના કેરો ચકલો, રૂપા કેરી ડોર, નણંદ ભોજાઈ ચોપડ મેલસે.
કેહલડી ખાટ્યો રાય અંગાર કેહલડી ખાટ્યો સોઢો ઢાટરો.
ભાવચ ખાટ્યો રાય અંગાર, નણદલ ખાટ્યો સોઢો ઢાટરો.
કેહલડે ડેરે રાય અંગાર, કેહલડે ડેરે સોઢો ઢાટરો.
આલરે ડેરે રાય અંગાર, પેલરે ડેરે સોઢો ઢાટરો.
કેહલડે ડેરે રાયાંકી રેહાણુ, કીયે ડેરે અમલાંરી મનુહાર.
આલરે ડેરે રાયાંકીરે હાણુ, પેલરેડેરે અમલાંરી મનુહાર.
કેહલડેરે છાજાંરી છાંય, કેહલડે ડેરે તંબુ તાણીયા.
આલુડે ડેરે છાજાંરી છાંય, પેલરે ડેરે તંબુ તાણીયા.
કેહેરે ડેરે બળેરે મુસાલ, કેહે ડેરે દીવલો ઝિગમિગે.
આલછયે ડેરે બળેરે મુસાલ, પેલછયે ડેરે દીવલ ઝિગમિગે.
આલા લીલા વાંસ વઢાડાં, પરણીને પધારે સોઢો ઢાટકો.

ગીત. ૮ (સોરઠ.)

માથછયો ધોયો હરનાખી મેટ, ઉભી સુરજ સામણી.
પેહલછયો માસ, બીજો સખીરો સોહળો.
ત્રીજયો માસ, ચોથો સખીરો સોહળો.
લાગો પાંચમીયો માસ, એતલા માંગે ધુસ્રે.
લાગો છઠ્ઠું માસ, સાંઈનીઆ સુળપઈ.
લાગો સતું માસ, સાહેડીઆં સીબાંણીયા.
લાગો અઠ્ઠું માસ, પાટલીઆં બળ ઉથલી.

લાગો નવમું માસ, સુયાણી છેડાઓકલે.
લાગો દસમું માસ, આસ ગઈ નીરાસ.
ધીવડલી જાઈ રાજા રૂડે.
મોતીડે થાળ ભરી, જાય જોશીના પુછીયો.
જોસીડા ધરમરો વીર, રૂડા બાંચે ટીપણા.
ધન ઘડી ધન ભાગ, રૂડે નખતર બાળક જનમીયું.
ભારની માઇ બાપ, ભારની કાકે પીત્રાઇએ,
ભારની ગઢ ગીરનાર, ભારની સીંધરે સુમરે.
કોડે કાપડ માંયે, બાળક ઉપરાડે ઉછેરાએપો
સીધી રતન કુંભાર, મહીણા ભાગો વાંઝીઅરો.
માંથે છેણરો છાજ, આવે ઢેલાંજી ઢળકતી.
એ રાતવાંરી રાત, ન સંપજે રતન કુંભાર ઘર.
લુહારીયા ધરમરો વીર, રૂએ ઘડે કઠ પીંજરો.
નવમણ જડજો લોહ, તાળા કુંચી સારરા.
આવે પાસે ખાંડ, આવે પાસે ગઢાંરી પદમણી.
સામદડીઆ માંહેરો બીર, રૂડા રાએ કઠ પીંજરો.
સોળાં ઘોડારે સાથ, મામુ ભાણેજો આયડે સાંચરયા.
સુણો સાડિઆરા સાથ, બેડા બેડે માંય.
બેડા આવે ઓળતો, થુથકારી રાયખેંગાર.

મહી છાહેલી બીજલા.

ભાગા લોહ જંજીર, તાળા કુંચી સારરા.
આલા લીલા બાંસ વઢાય, બેડેજા પરણે.

ગઢાંરી પદમણી.

આલાલીલા બાંસબઢાય, રાયએંગાર પરણે ગઢાંરી પદમણી.
જાંગીડા ઢોલ ઘુરાય, રાયએંગાર પરણે ગઢાંરી પદમણી.
જોશીડા બેદ ભણાય, રાય એંગાર પરણે.
ગઢાંરી પદમણી.

કેતા લખદીયો દાન, કેતા લખ કીયો માંઢ ખરચણો.
નવલખ દીયો દાન ચારણાના, દશ લખ.
કીયો માંઢે ખરચણો.

ઉચઇયા મોહલ અડાય, ચોડસ રાખે ગોખડા.
ચારાં ગોખા માંય, ગોરી ગાત્ર કાઢીયો.
કાંઈ ઉગો સુર, કાં ચંદલો ઓજીસીયો.
સોહાં ઘોડારે સાથ, રાયએંગારજી આએડે નીસર્યા
કાગળ કાગળ માંય, કાગળ લખ્યાં ગુજરાતનાં
બીજલ એહલો આય, થાંરો મામુહેડ સીધાઇયા.
ઝીણી ઉડે ખેહ, બળદ આવે બીજલ તણા.
કાં સોદાગર શેઠ, કા બાપારી બીજલો.
કીથકે બાંધાં શોરઠ ઘોડલો, કીથકે બાંધાં હથીયાર.
કુડમેં બાંધે ઘોડલો, ખુંટી ટંગે હથીયાર.
સુણો સાહુઆંરા સાથ, આજ અવેલો.
દીવલો કયું બલે.
કાં ધણ કુખે પેટ, કાં રાય એંગારરે.
ધણ ઘોડે ભેળ્યો.
પરોળીયા પરોળ ઉઘાડ, મેં સોરઠરા પરામણા.
કુંચી રાજ દુવાર, પરોડ કટીરા તાળા ઉઘડે.

નવ ગજ કુદચો ભીત, દશ ગજ ગડહાંરા કુંગરા.
ઉઠી બીજલ ઠાકોર, દન ઉગો ચંદલે લાગી લાહે.
થાંભ કટારો થર હર્યો, રૂઠો રાયખેંગાર.
ખમત મરાં એંગાર, પ્રીંય પીછોડો ઢાળયો.
કાળા કાંય ખંગાર, લુચ્આ કે લગીઆં નહીં.
બાઈ બીજલ ઝાલ, થાંરો ઝાલ્યો જે રહે.
ચડેથો ગઢ ગીરનારે, પડ્યો તો પંખા ભજસી.
માંરો બીજલ ચતર સુજાણ, ભમર ભલાંઈ ભેટસે.
મારો બીજલ ભમર સુજાણ, રાતડીયાં.
રળ એ નહી.

સોડી ગીટી સાંકડી રૂધી જણે ઘણે.
બીજલ વાહે હથડાં, પડ્યા બને જણે.
વળ ગઢ ગીરનારે, તાંહજો મના કેસો બોલાવો.
પડતે રાયખેંગાર, સીખર કોય ઢહ્યો નહિ.

☞ થરપારકર જીલ્લામાં સોરઠનું ગીત લોકોને સારૂં લાગતું હોય એમ જણાયછે પણ હું ધારૂંછું કે એના જેવું બીજું નઠારૂં ગીત નથી અને સ્ત્રીઓને ગાવા લાયક નથી. ઘણા નઠારા શબ્દો એ ગીતમાંથી મેં કાઢી નાખ્યાછે તો પણ સારૂં કેમ કહેવાય? બીજલ પોતાની મામી ઉપર ખરાબ નજરથી જોય એતો નીર્લજ વાત.

લગનના ગીતો.

ગીત. ૧

ફૂલ ગજરો, લાડલડો અજરો ગુંથે લાઐરે,
જે સાણારી માલણ ફૂલ ગજરો, ગેંડ ગજરો લાડીરો,
બીંદ અજરો.
ગુંથે લાઐરે જેસાણારી માલણ ગેંડ ગજરો. (ટેર.)
જોશી ઘરરે જાઓ મહારાજા, લગનીયા લીખાય;
ગુંથે લાઐરે જેસાણારી માલણ, ગેંડ ગજરો.
ચૂડીગરરે જાઓ મહારાજા, ચૂડીયાં મોલાય;
ગુંથે લાઐરે જેસાણારી માલણ, ગેંડ ગજરો.
પાટુ ઘરરે જાઓ મહારાજા, મીસરૂ મોલાય;
ગુંથે લાઐરે જેસાણારી માલણ, ગેંડ ગજરો.
સોનીગરરે જાઓ મહારાજા, ગેરણીયા મોલાય;
ગુંથે લાઐરે જેસાણારી માલણ ફૂલ ગજરો.
લાડીરો બીંદ અજરો, ગુંથે લાઐરે રંગડેરી;
માલણ વિગેરે.

ગીત. ૨ (ફટાણાં)

અધમણ સોનો અધમણ, રૂપો પાયલડી ઘડાવાંરે;
હાંહાં મારા હાંભલડા.
પાયલડી રે રણુંકે ઝણુંકે, સગોજી પાણી ચાલ્યાંરે;
હાંહાં મારા હાંભલડા.
પાળ ચડીને ઘડો પટીક્યો, થરથર લોલી લીધીરે;
હાંહાં મારા હાંભલડા.

હિડકી ભાંગી ગોડો ભાંગો, ધોતીડો વીસાર્યોરે;
હાંહાં મારા હાંભલડા.
રોવતડો રીંગતડોરે, બપજી કોડી આયોરે;
હાંહાં મારા હાંભલડા.
ચપકર છોરા ચપકર દાડીયા તનાકે રોવાડ્યોરે;
હાંહાં મારા હાંભલડા.
સગેજીરે ધીએ બહુએ, હેકલડો કરે હીંબ્યોરે;
હાંહાં મારા હાંભલડા.
સગેજીરી ધીઆં બાઇએ, રોટી દે ફુસલાયોરે;
હાંહાં મારા હાંભલડા.
સગેજીરી ધીઆં બાઇએ, ડોળાસું ડળકાયોરે;
હાંહાં મારા હાંભલડા.
સગેજીરી ધીઆં બાંઇએ, ચુટકીએ ચમકાંવ્યોરે;
હાંહાં મારા હાંભલડા.
સગેજીરી ધીઆં બાઇએ, ડોઈસું ડકરાવ્યોરે;
હાંહાં મારા હાંભલડા.
સગેજીરી ધીઆં બાઇએ, ખૂંણે ધાત ખવીડ્યોરે;
હાંહાં મારા હાંભલડા.

ગીત. ૩ (ફકાણી)

નવે નગર સું મીરજો આયો, મીરજે ડેરા કેતકેત;
મીરજો ટોપીવાળો.

મીરજીને ઘર સગેજીરો પૂછે, નબી લાડીરો કોડકોડ;
મીરજીને ટોપીવાળો.
મીરજે ડેલ મોહલમાં દીની, આડા તાળા ઠોર ઠોર;
મીરજીને ટોપીવાળો.
સગોજી ઉભા અરજ કરેછે, મેં ગરીબરી છોડછોડ;
મીરજીને ટોપીવાળો.
પરણીને ઘણા દીહાડા હુવા, છઠો મહીણો પેટપેટ;
મીરજીને ટોપીવાળો.
ઢળે ચડતે હુલો મારચો, સુણરે દેવર જેઠજેઠ;
મીરજીને ટોપીવાળો.
ઢળે ઢળતે બેલો જાઓ, સૂતી બેજડ હેઠહેઠ;
મીરજીને ટોપીવાળો.
સાંગરીયારી સુવાવડ સાંધી, ખોંખારીછે ઘુંટઘુંટ;
મીરજીને ટોપીવાળો.
પોતરો તો પડદો તાણ્યો, પાગ સીરાણે હેઠહેઠ;
મીરજીને ટોપીવાળો.
પેસે ટકેરો અજમો મોલાયો, આઈ ગયાં દેવર જેઠજેઠ;
મીરજીને ટોપીવાળો.

ગીત. ૪

માહારાજાના કાગદ મેલાં, કાગદમેં કસ્તુરી રે;
જાં ખોલાં જાં બાસ ઘણેરી, જાં તોલાજાં પૂરી રે.
માહરા ગરવા રાજા મોહલ પધારો રે.

આમા સામા મોલ મંડાડા, બીચમેં રખ્યાં ગુલસેરી રે.
જીઓ માંહરા બેહતા બાદલ, મોહલે પધારો રે.
કીંકુ કેસરરી ગાર ઘતાડાં, લીપાડાં ગુલ સેરીરે;
જીઓ મૃગા નેણીરા ઢોલા, મોહલે પધારોરે.
જાયરે દાસી જાય પરેરી, મહારાજાના તેડીરે;
જીઓ ધીઆં બાહરા ઢોલા મોહલે પધરો રે.
આવે છે માંહરો દેશ દીવાણી, લાખ બધાઇગજ ઘોડી રે;
જીઓ સેલીવાળા સાહિબા મોહલે પધારો રે.
આમા સામા ઢોલીડા ઢળાડાં, બીચમાં રખાડાં ઝબાઝારીરે;
જીઓ માંહરા મદુવારાજા, મોહલે પધારોરે.
દુધ જમાડાં દહી છેરાડાં, પ્યાલારી ચતરાઇરે;
જીઓ માંહરા બાંકા બાલમ, મોહલે પધારોરે.
ગુલસેરી માંહી કાંઈ કાંઇ નીરખ્યાં, એક પુરૂષ બીજી નારીરે,
જીઓ માંહરા મૃગા નેણીરા સાહેવા મોહલે પધારોરે.

ગીત. ૫. (સોહળો.)

સુંગાનેરરી અળી ગળી મેં કાંઈ ફીરો લાડલડા,
થાંરે માથેરો ધુમાલો બખસો બીંદરાજા;
જાણે આછે ફુલડે છાયારે, માને બખસો બીંદરાજા.
માંડવી દેશરી અળી ગળીમેં, કાંઇ ફીરો લાડલડા;
થાંરે કાનારો ગજમોતી માને લખસો બીંદરાજા.
કછડી દેશરી અળી ગળીમેં કાંઇ ફીરો લાડ લડા,
થાંરે નાકલડેરી ડાંડી માને લખસો બીંદરાજા;
જાણે દીવલ સે ધર માંડીરે, બખસો બીંદરાજા.

અમર કોટરી અણી ગળીમેં, કાંઇ ફીરો લાડલડા;
થાંરે ગોરેસે ગીરદનરે માને બખસો બીંદરાજા.
સોના કંઠી સોહે માને બખસો બીંદરાજા;
મોહલે ઉભી અરજ કરે, થે સુણજો સેલીવાળા.
થાંરે માથેરો મોળીયો માને બખસો બીંદરાજા;

ગીત. ૬

ખુરસણ દેશરે હાટે લાડલડો સાંચર્યા,
ઘોડલીયા મોલાવત ભેલા; ચડતેરા મોલાવત ભેલા.
ઇએ લાડલડેના કહજો ઘોડા ઘોડલા ધીમે હાંકો,
ઇઆ તેલચડીના કહજો ઘોડા હાથીડા ધીમાં હાંકો;
સુંગાનેર કે હાટલડે લાડલો સાંચર્યા.
કાંઈ સાલુડા મોલાવત ભેળા. ચોપેરા મોલાવત ભેળા.
ઇએ લાડલડે ના કહેજો થોડા ઘોડલડા ધીમાં હાંકો.
ઇઆ તેલચડીના કહેજો, હાથીડા ધીમાં હાંકો.
માંડવી દેશરે હાટલડે લાડો સાંચર્યા;
મીસરૂડા મોલાવત ભેળા, ચોપેરા મોલાવત ભેળા.
ઇએ લાડલડાને કહજો, થોડા ઘોડલડા ધીમાં હાંકો.
ઇઆ તેલચડીના કહજો ઘોડા હાથીડા ધીમાં હાંકો. ૩
કછડી દેશરે હાટ લાડલડો સાંચર્યા;
ચુડલીયા મોલાવત ભેળા, અદકેરા મોલાવત ભેળા.
ઇએ લાડલડાને કહજો થોડા ઘોડલડા ધીમાં હાંકો.
ઇઆ તેલચડીના કહજો, થોડા હાથીડા ધીમાંહાંકો. ૪

જેસલમેરરે હાટલડે કેસરીયો સાંચર્યો;
નથડી મોલાવત ભેજો, ચોસરી મોલાવત ભેજો.
ઇમ્મે લાડલડાના કહેજો, ઘોડલીયા ધીમાં હાંકો.
ઇમ્મા તેલચડીના કહજો, ઘોડા હાથીડા ધીમાંહાંકો. ૫

ગીત. ૭

કામણ ધણીઓ હોરાજ, અધલખીયે લાડલેકો સોહજો.
હીરીયા હળકીં હોરાજ, મોતીડા ભડકીં લાડલડેરે મોળમે;
એગા આહેજો હોરાજ, ધણે સાસરીયેરે દેશમે. (૨૨.)
ઘોડલા લાયજો હોરાજ, ઘોડલા લાયજો ખુરૂસણ દેશરા;
ઘોડલા લાએજો હોરાજ. ૧
શાળૂડા લાયજો હો રાજ, સાળૂડા લાયજો સુંગાનેરકા;
સાળૂડા લાયજો હોરાજ. ૨
મીશરૂ લાયજો હોરાજ, મીસરૂ લાયજો માંડવી દેશરા;
મીશરૂ લાયજો હોરાજ. ૩
ચૂડલા લાયજો હોરાજ, ચૂડલા લાયજો કછડી દેશરા;
ચૂડલા લાયજો હોરાજ. ૪
ગેહણા લાયજો હોરાજ, ગેહણા લાયજો જેસલમીરકા;
ગેહણા લાયજો હોરાજ. ૫

હોળીનાગીતો.

ગીત. ૧

ઉંચા તુંબા નીચે તુંબડારે લાલ.
મિયમે ગાંધારો હાટ, મેતો ભૂંડા બોલા
ત મના રાડ દીજોરે લાલ. ૧
માંહરે *મોહનજીકે લાડકારે લાલ.
છુરંગે કસ્તૂરી ડાબ, મેતો ભૂંડા બોલાં:
ત મના રાડ દીજોરે લાલ. ૨

ગીત. ૨

જોગીડા ઢોલ બજાય, ગેહરીયા રાંદ રમેછે,
બાઈ *બીજલીરો બીર, રાણોજી રાંદ રમેછે;
ચરણેરા ચોબીસપાટ, બાગેરો ઘેર પડેછે.
ડાંડિડેસું ડાંડિડા જોડ, ઘુઘરીઆંરી રોળ પડેછે.

ગીત. ૩

ગેહર આવે રાવળી, બજંદો આવે ઢોલ;
દડીંદો બાજેરે.
*સરૂપચંદજીરા *શીવજી, માંહરી ગેહરજોણ આવ;
દડીંદો બાજેરે.
મેં કમ આવાં હેકલાં, ઝાઝા બાઘ્યાંરી જોડ;
દડીંદો બાજેરે.

---

*આ નામો મરજી મુજબ બદલીને જેનું ગીત ગાવું હોય તેનું નામ ગોઠવેછે.

ગેહરીઆના ઘુઘરા, સોઢે દેશ ધણીના ગોડ;
દડીદો બાજેરે.

ગીત. ૪

આતો બજંદોરે આવે જાંગી ઢોલરે, રાઈ બોલરે
સારસીયો ડાબે ડુંગરે.
આતો રમસે એક છાયલ બીજા છોકરા;
આતો રમસેરે *બાબેજીરો સીંહ, રાઈ બોલરે;
સારસીયો ડાબે ડુંગરે.
આતો ડીધો ને ગોરો *જીવોજી પાતળો,
આતો ચોટી ને ચંપ મરવો ફુલ, રાઈ બોલરે;
સારસીયો ડાબે ડુંગરે.

ગીત ૫.

(Dr. J. POLLEN in Thar & Parker).
(પાલન સાહેબ વિશે.)

मनख मिलण तनां चित चाहेरे, पालन आए बेगो.
तांजा हेत हींए सुंन जायरे, पालन आए बेगो. (टेर)
तांजे राजमें असां सुख माणीयां घणा,
भली लाखेणी लीलायरे, पालन आए बेगो;
मनख मिलणतनां चित चाहेरे, पालन आए बेगो;
तांजा हेतं हींएसुं नजायरे, पालन आए बेगो;

---

*આ નામો મરજી મુજબ બદલીને જેનું ગીત ગાવું હોય તેનું નામ ગોઠવેછે.

तांजा बंगला बाग बगीचा भला,
फूल रंगा रंगी सोहायरे, पालन आए बेगो;
मनख मिलण तनां चित चाहेरे,पालन आएबेगो;
तांजा हेत हीएसुंन जायरे, पालन आए बेगो;
उमरकोट भली तांजी नामना भणे,
तनां जाद करे *लांवइओ तलायरे,पालनआएबेगो;
मनख मिलण तनां चित चाहेरे,पालन आएबेगो;
तांजा हेत हीएसुं न जायरे, पालन आए बेगो;
ले अबीर गुलाल लाल गेहरीया,
तांजे राजमे होळीयां खेलायरे, पालन आए०
मनख मिलण तनां चित चाहेरे, पालनआएबेगो;
तांजा हेत हीएसुं न जायरे, पालन आए बेगो;
सदा खेम खुशल खुब राजी रहो,
तांजा उमेदअली गुण गायरे, पालन आए बेगो;
मनख मिलण तनां चित चाहेरे,पालनआए बेगो;
तांजा हेत हीयेसुं न जायेरे, पालन आए बेगो;

* जुबीलीने दहाडे लांबो नामना तलाव उपर पालनसाहेबे तमाशा कराव्या ने लोकोने माद कै.

समाप्त.